

1. Selvitys

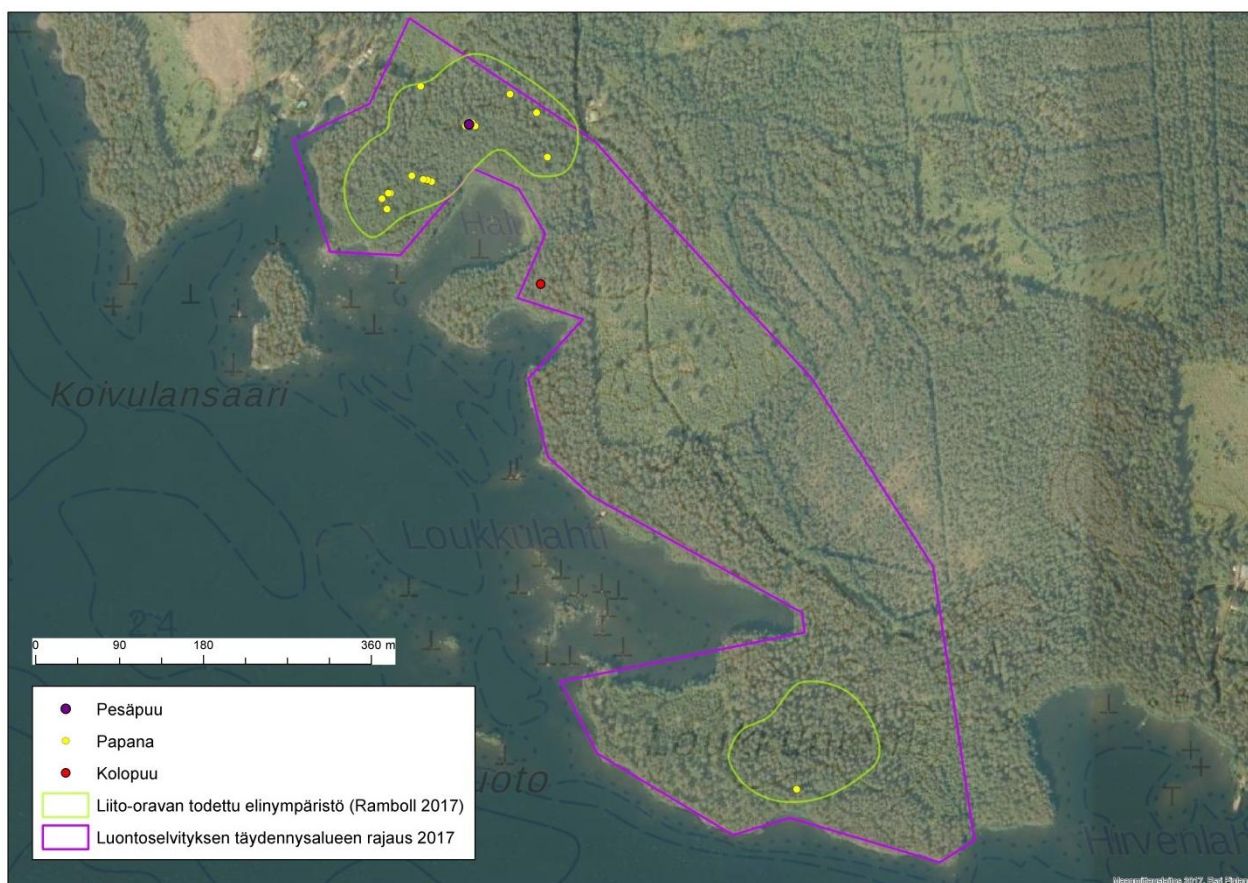
Luontoselvitystä täydennettiin maastokäynneillä 11.5. ja 17.5.2017. Maastokäynnit toteuttivat FM Tiina Virta ja MMM Heikki Holmén. Kohteille tehtiin liito-oravaselvitys etsimällä papanoita puiden tyviltä. Mahdolliset kolopuut merkittiin ylös GPS:llä. Maastotarkastelun yhteydessä selvitettiin myös alueen luontotyyppit pääpiirteittäin, mutta varsinaista kasvillisuusselvitystä ei tehty.

2. Kohteet

Luontoselvityksen täydennys kohdentui seitsemälle alueelle, jotka olivat jääneet FCG:n tekemän luontoselvityksen ulkopuolelle. Selvitysalueiden koko vaihteli yhdestä hehtaarista 23 hehtaariin. Kartoissa esitetyt papanahavainnot ovat maastossa vuonna 2017 havaittuja.

2.1 Haltti-Loukkuniemi (23 ha)

Haltti-Loukkuniemen selvitysalueella havaittiin kaksi liito-oravan elinympäristöä. Ensimmäinen elinympäristö sijoittuu selvitysalueen pohjoisosaan. Haltinlahden pohjoispuolella on varttunutta kuusikkoa, jonka seassa on myös järeitä haapoja. Alue on selvästi liito-oravan asuttama ja papanoita löydettiin runsaasti useiden puiden tyviltä (kuva 1). Lajin todennäköinen pesä on järeässä haavassa alueen keskellä (kuva 2). Elinympäristö rajautuu kuivaan männikköön ja rantaruovikkoon lännessä ja etelässä. Elinympäristön itäpuoli rajautuu isovarpurämeeseen.

Kuva 1. Haltti-Loukkuniemen selvitysalue.

Kuva 2. Mahdollinen pesäpuu. Järeän haavan ympärillä erittäin runsaasti liito-oravan papanoita.

Kuva 3. Rantaruovikkoa Haltinlahessa.

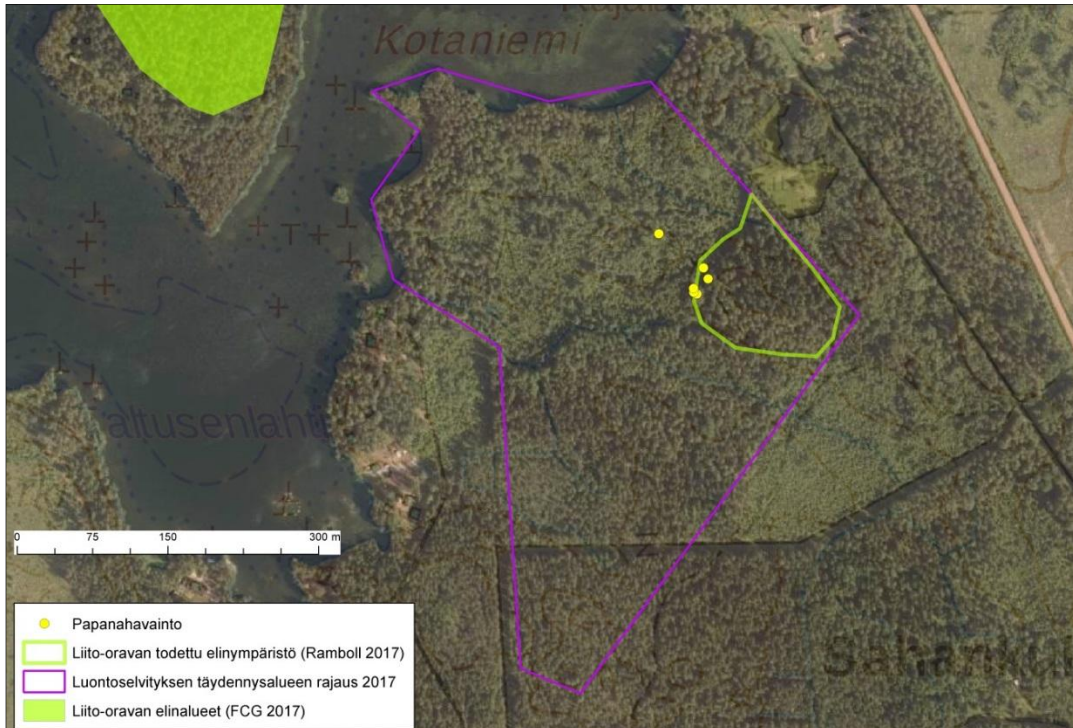
Selvitysalueen keskiosassa on kuivaa mäntykangasta ja taimikkoa. Eteläosassa Loukkuniemessä on isovarpurämettä, jonka keskellä on kasvaa kuusta ja muutamia haaparyhmiä, jossa toinen liito-oravan elinympäristö sijaitsee (kuva 4). Yhden kuusen tyveltä löydettiin pieni papanarypäs. Alue kuitenkin soveltuu liito-oravalle kohtalaisesti.

Kuva 4. Liito-oravan elinympäristöä selvitysalueen eteläosassa. Papanoita havaittiin ainoastaan yhden kuusen juurelta.

2.2 Kotaniemi-Sahankulma (16 ha)

Selvitysalueen eteläosa vaiheutuu nopeasti tuoreesta kankaasta korveksi. Selvitysalueella halkoo ojat. Selvitysalueen koilliskulmassa on pieni kuusikko, jonka reunalta löydettiin liito-oravan papanoita (kuva 5 ja 6). Elinympäristö rajautuu länsipuolella taimikkoon, jossa yhden alueelle jätetyn suuren haavan tyveltä löytyi papanoita. Rantaa kohti mentäessä taimikon takana on lehtomaista kangasta tai lehtoa, jossa on myös jonkin verran lahoppua.

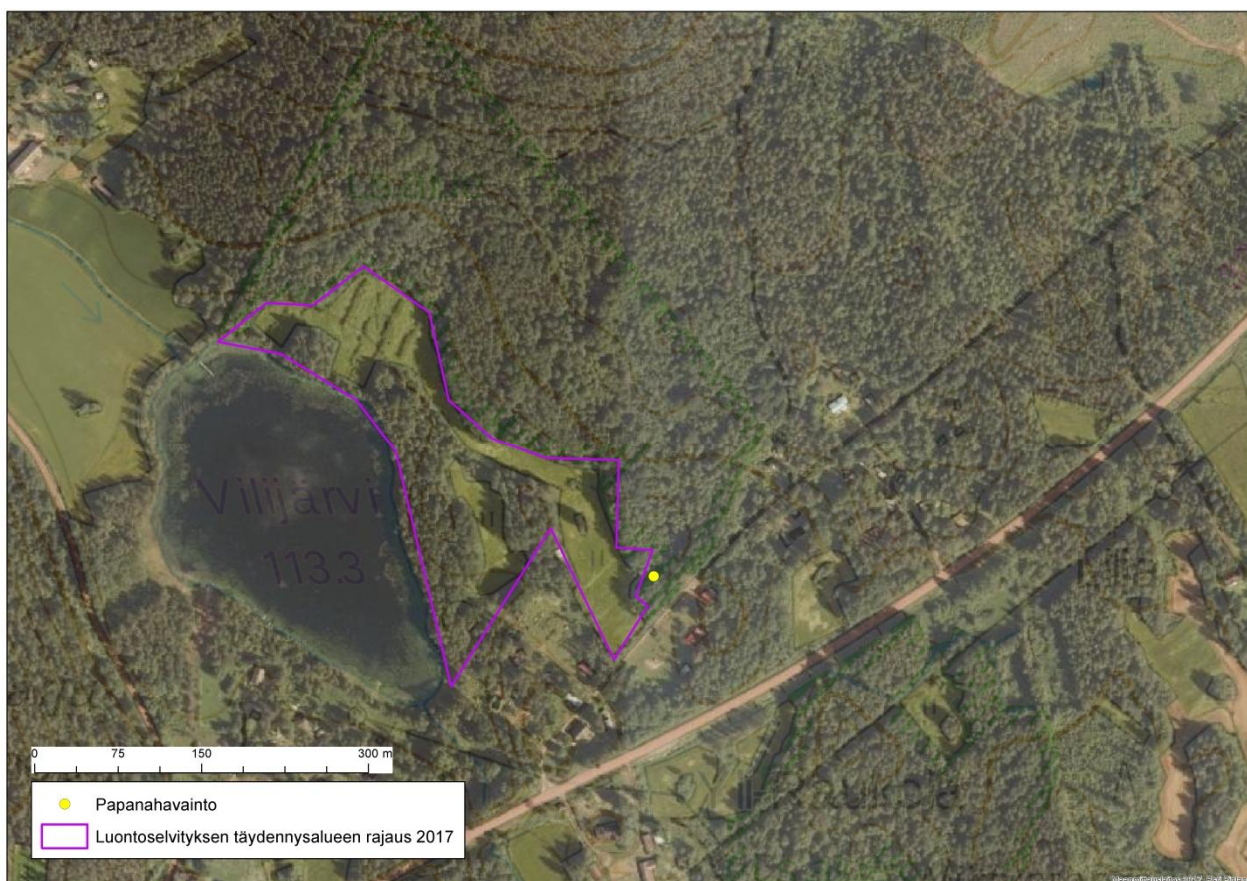
Kuva 5. Kotaniemi-Sahankulman selvitysalue.

Kuva 6. Liito-oravan elinympäristön reuna-alue, josta löytyi papanoita.

2.3 Vilijärvi (5 ha)

Selvitysalue rajautuu pohjois-kaakkopuolella Vehkajärven luonnonsuojelualueeseen ja länsipuolella Vilijärveen. Selvitysalueen eteläpuolella on asutusta. Selvitysalueesta noin puolet on peltoa ja puolet lehtoa ja mäntykangasta. Järven rannalla kasvaa haapaa ja leppää. Lisäksi metsissä kasvaa myös jonkin verran mäntyä ja varsinkin keskimmäisin metsäsaareke on mäntyvaltainen ja on luontotyyppiltään kuivahkoa kangasta. Varsinaista luontoselvitystä ei tehty luonnonsuojelualueella, mutta alueen läpi selvitysalueelle kulkiessa huomattiin papanoita haavan tyvellä. Itse selvitysalueella liito-oravia ei havaittu vaikka alue sinänsä on liito-oravalle soveltuvaa.

Kuva 7. Vilijärven selvitysalue.

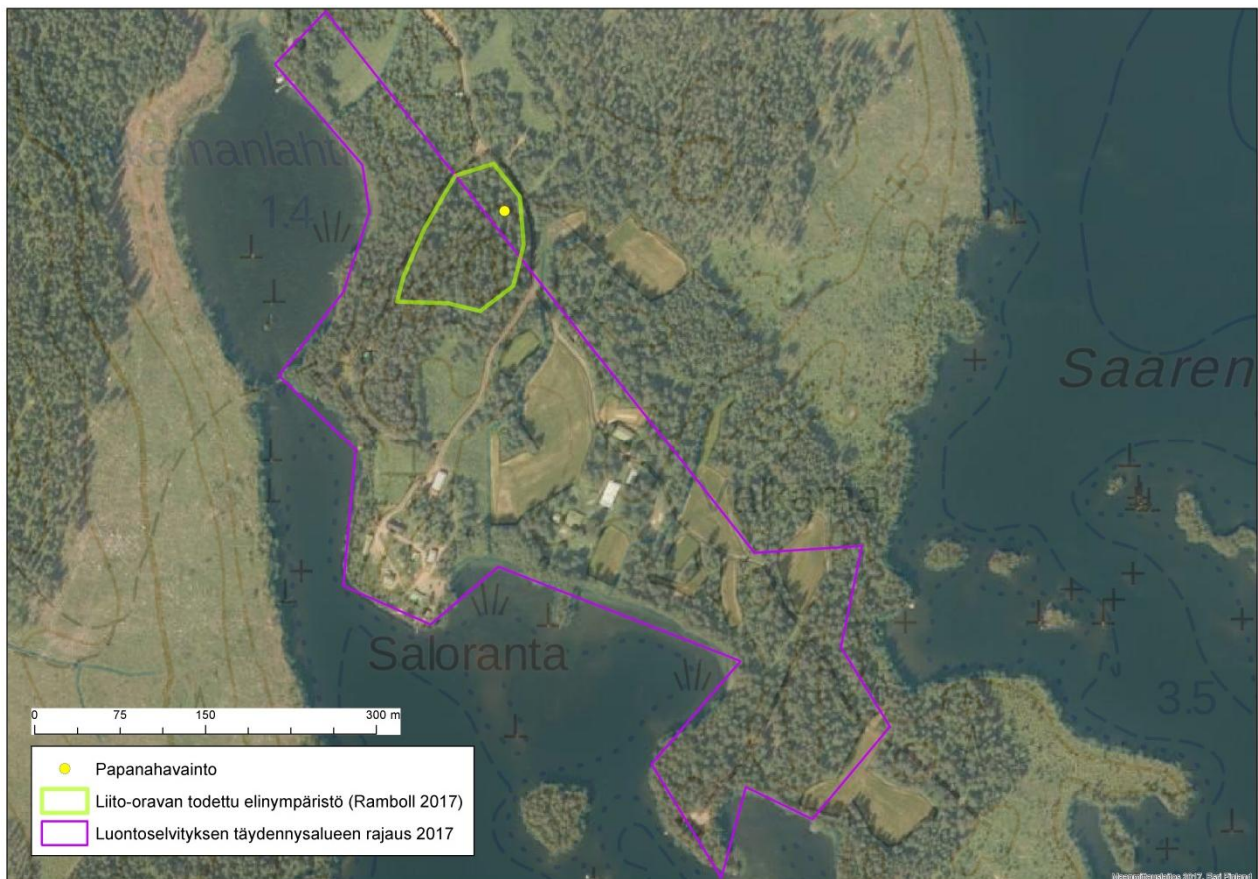
Kuva 8. Peltojen väliin ja rantaan sijoittuvaa lehtoa.

Kuva 9. Vilijärven rantaa.

2.4 Valkama (14 ha)

Selvitysalue sijoittuu niemenkärjen länsipuolelle. Alueella on asutusta, peltoja ja metsäisiä rakentamattomia alueita (kuva 10). Selvitysalueen pohjoisosaan sijoittuu pieni järeä kuusikko, jossa yhden kuusen alla oli satoja papanoita (kuva 11). Kuusi kasvaa juuri selvitysalueen ulkopuolella. Liito-oravan elinympäristö rajoittuu hakkuuseen. Selvitysalueen eteläosaan sijoittuva metsikkö on männikköä. Peltojen laidoilla kasvaa joitain järeitä haapoja (kuva 12).

Kuva 10. Valkaman selvitysalue

Kuva 11. Kuusi, jonka alla oli satoja papanoita.

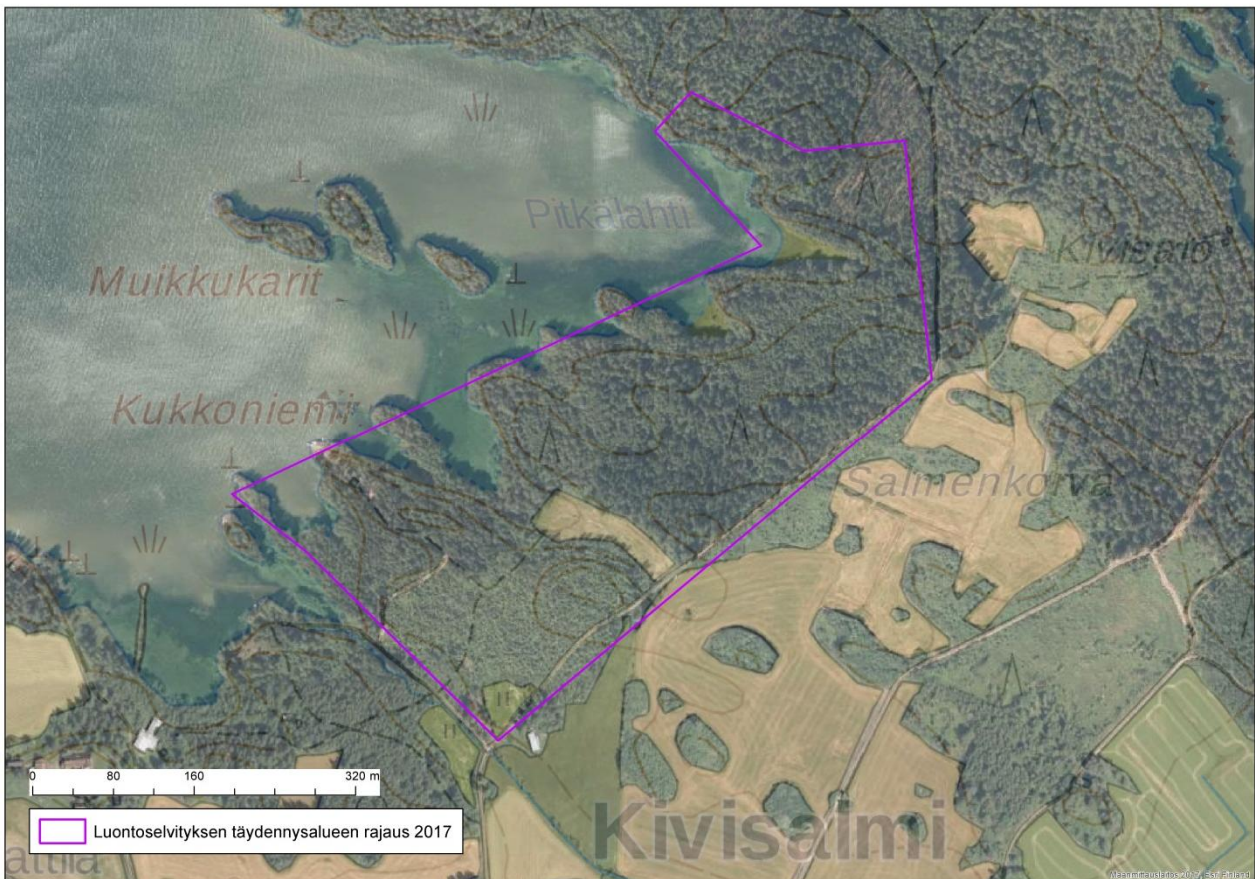

Kuva 12. Alueen peltojen välissä on puustoa.

2.5 Kivisalmi (19 ha)

Kivisalmen selvitysalue sijoittuu Kivisalmen alueelle ja rajautuu Längelmäveteen pohjoisreunaltaan (Kuva 13). Alueen vallitsevana metsätyyppinä esiintyy kuusivaltaista tuoreen kankaan mustikkatyyppin metsää (Kuva 14). Alueen keskiosiin sijoittuu lehtomaisen kankaan käenkaali-mustikkatyyppin metsää, jossa on paikoin havaittavissa lehtoisuutta ilmentäviä kasvilajeja kuten sinivuokkoa ja taikinanmarjaa. Pitkälahden ranta-alueelle sijoittuu tervaleppävaltaista luhtaista metsää. Metsäalue on ikärakenteeltaan vaihteleva ja nuorien kasvatusmetsien lisäksi alueella esiintyy monin paikoin hakkuukypsää tai varttunutta kasvatusmetsää. Maastokäynnin yhteydessä Pitkälahdella havaittiin noin 40 kevätmuutolla levähtävää laulujoutsenta (Kuva 15).

Kivisalmen selvitysalue on lounaisosan pelto-aluetta ja nuorta metsää lukuun ottamatta liito-oravalle ainakin jossain määrin soveltuvaa elinympäristöä. Maastokäynnin yhteydessä alueelta ei kuitenkaan havaittu merkkejä liito-oravan esiintymisestä.

Kuva 13. Kivisalmen selvitysalue

Kuva 14. Tuoreen kankaan kuusimetsää Kivisalmen selvitysalueen koillisosassa

Kuva 15. Lauujoutsenia Pitkälähdellä

2.6 Häkinlahti (2 ha)

Häkinlahden selvitysalue sijoittuu Nuuruslahden pohjoispuolelle ja rajautuu pohjoisreunastaan Längelmäveden Häkinlahteen. Alueen etelä- ja länsipuolelle sijoittuu peltoa (Kuva 16). Selvitysalueen itäosaan sijoittuu pieni lammikko. Lammen ympäristön puustoinen alue koostuu varttuneista rauduskoivuista (Kuva 17). Alue on mahdollisesti ollut mahdollisesti viljelyskäytössä ennen puiden istuttamista. Koivikon länsipuolelle sijoittuu avoin alue ja sen länsipuolelle mäntyvaltaista tuoreen/kuivahkon kankaan metsää. Selvitysalueen rantaan rajoittuva osuus kuuluu olemassa olevaan pihapiiriin. Piha-alueen rantapuusto on selvitysalueen länsireunan tapaan mäntyvaltaista. Alueelle ei sijoitu liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä, eikä maastokäynnin yhteydessä havaittu merkkejä lajin esiintymisestä.

Kuva 16. Häkinlahden selvitysalue

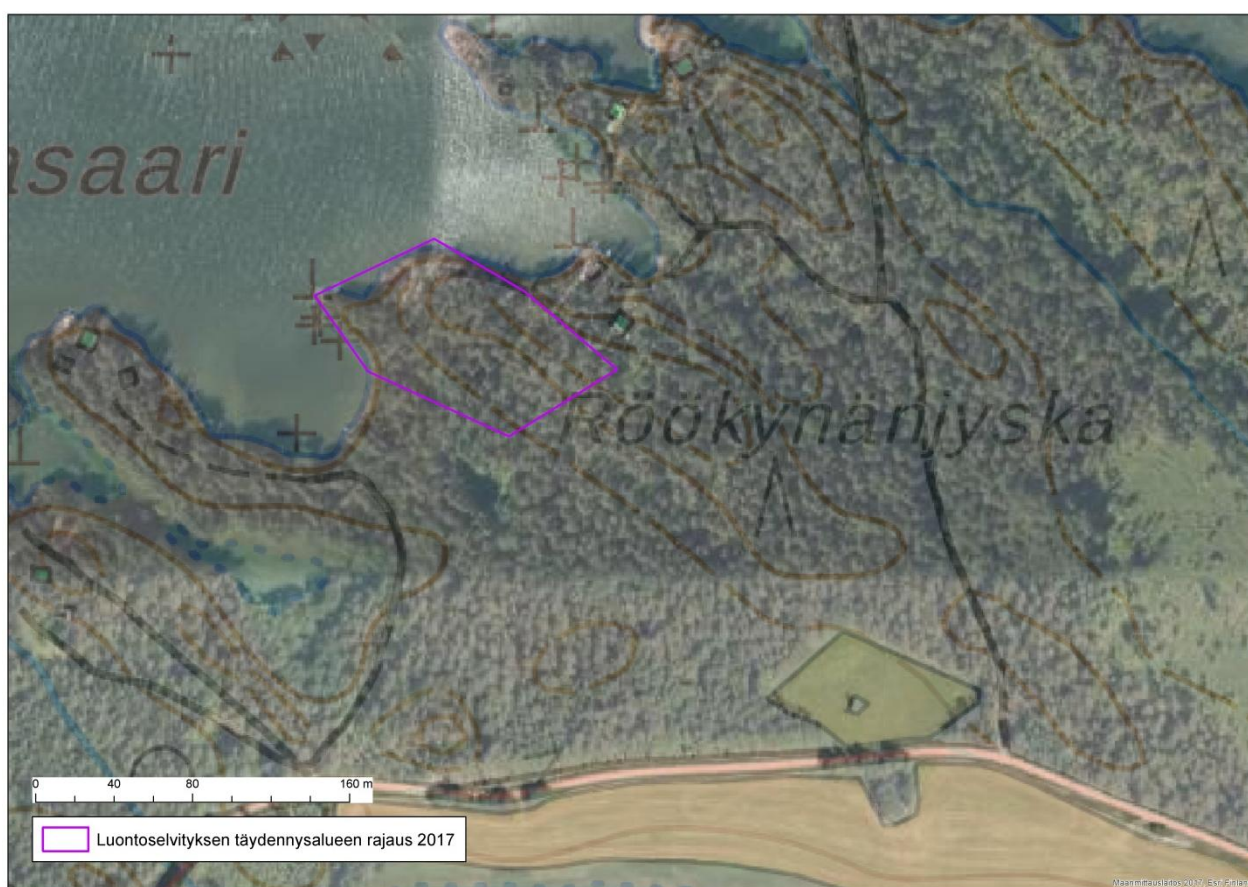

Kuva 17. Häkinlahden selvitysalueelle sijoittuva lammikko ja koivikko

2.7 Röökynänjyskä (1 ha)

Röökynänjyskän selvitysalue sijoittuu Häkinlahden selvitysalueen tavoin Nuuruslahden pohjoispuolelle ja rajoittuu pohjoisreunaltaan Längelmäveten (Kuva 18). Selvitysalue koostuu mäntyvaltaisesta kuivahkon kankaan puolukkatyyppin (VT) metsästä (Kuva 19). Längelmäveden ranta on yleisilmeeltään karu ja kallioinen. Rannan läheisyyteen sijoittuu kalliometsää (Kuva 20). Selvitysalueen eteläpuolelle sijoittuu pienialainen varsinaista saranevaa muistuttava (VSN) avosualue (Kuva 21). Suon suotyypin tarkka määrittäminen ei ollut maastokäynnin ajankohtana mahdollista.

Röökynänjyskän selvitysalueelle ei sijoitu liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä, eikä maastokäynnin yhteydessä alueelta tehty havaintoja lajin esiintymisestä.

Kuva 18. Röökynänjyskän selvitysalue

Kuva 19. Kuivahkon kankaan metsää Röökynänjyskän selvitysalueella

Kuva 20. Kalliometsää Röökynänjyskän selvitysalueen pohjoisosassa

Kuva 21. Röökyränjyskän selvitysalueen eteläpuolelle sijoittuva pienialainen avosualue

3. Maankäyttösuositukset

Liito-orava on mainittu sekä luontodirektiivin (92/43/ETY) liitteessä II että liitteessä IV(a). Liitteen II tavoitteet liittyvät lajin käyttämien elinympäristöjen säilyttämiseen ja liitteen IV lajisuojelujärjestelmään. Liitteeseen II sisältyviä tavoitteita turvataan osoittamalla Natura 2000 -alueita. Liitteen II-lajien ohjelmaan sisällytettyjä alueita koskevat luonnonsuojelulain (1096/1996, jäljempänä LSL) 65 ja 66 §:ssä olevat vaikutusten arviointivelvollisuutta ja heikentämiskieltoa koskevat säännökset. Liitteeseen IV (a) kuuluvia lajeja koskevat LSL 39 §:n rauhoitussäännökset ja 49 §:n 1 momentin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentämiskielto. Tämä tarkoittaa, että liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen heikentäminen ja hävittäminen on voimassa kaikkialla ilman, että erikseen tehtyjä viranomaispäätöksiä tai merkintöjä.

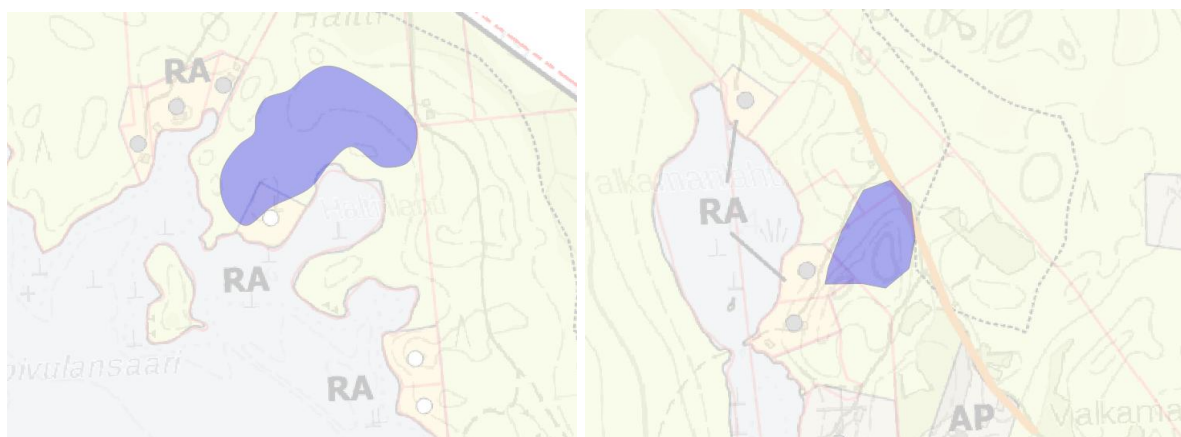
Metsätalous/metsämaalla (kaavaan M-merkinnät) olevilla alueilla liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat säilytetään ja niiden toiminnallisuus turvataan säästämällä suojaavaa puustoa, ruokailupuita sekä tarvittavat kulkuyhteydet. Käytännössä suojelu toteutuu metsänkäyttöilmoituksen yhteydessä. Metsäkeskus ilmoittaa ELY-keskukselle, maanomistajalle sekä tiedossaan olevalle maanomistajan edustajalle ja metsänhakkuuoikeuden haltijalle, jos metsäkeskukselle saapunut metsän-käyttöilmoitus kohdistuu viranomaisen tietokannassa olevaan liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkaan. Menettelyllä estetään tunnetun lisääntymis- ja levähdyspaikan tuhoutuminen vahingossa ja varmistetaan tiedon kulku viranomaisten välillä.

Ympäristöministeriön on laatinut 6.2.2017 päivätyn kirjeen: "Liito-oravan huomioon ottaminen kaavoituksessa". Kirjeen suositusten mukaisesti mikäli liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikka sijoittuu kaavan M-alueille, ei sille ole tarvetta tehdä erillisiä kaavamerkintöjä tai maankäytön suosituksia kaavoituksen yhteydessä.

M-alueiden ulkopuolelle ei sovelleta metsälakia ja näin ollen metsänkäyttöilmoitukseen perustuva lajin lisääntymis- ja levähdyspaikan valvonta-/suojelumekanismi ei toimi. Tästä johtuen mikäli liito-oravan

lisääntymis- tai levähdyspaikka sijoittuu kaavassa osoitetuille rakennuspaikoille tai muuten M-alueiden ulkopuolelle suositellaan niiden merkitsemistä kaavaan. Näin varmistetaan lajin elinympäristöjen luonnonsuojelulain mukainen suojelu.

Luontoselvityksen täydennyksen yhteydessä liito-oravan lisääntymis- ja/tai levähdyspaikaksi luokiteltavia alueita havaittiin Halti-Loukkiniemeltä, Kotaniemi-Sahakulman alueelta, Vilijärven rantametsästä ja Valkaman alueelta. Kaikki nämä alueet sijoittuvat lähes kokonaan Kuhmalahden rantaosakaavaluonnoksen 2017 mukaiselle M-alueelle. Valkaman ja Haltin -alueelle sijoittuvat kohteet ovat pieneltä osin kaavaluonnoksen mukaisen rakennuspaikan päällä. Nämäkin alueet ovat kuitenkin yli 90%:sesti rakennuspaikan ulkopuolella. Tästä johtuen tässä selvityksessä esitettyjä rajoituksia ei ole tarpeen osoittaa kaavakartalla eikä kaavaluonnokseen ole selvityksen johdosta tarpeen tehdä muutoksia.

Kuva 22. Haltti ja Valkama -alueille sijoittuvat liito-orava-alueet suhteessa Kuhmalahden rantaosayleiskaavaluonnokseen 2017.